

SİVAS'TA İŞYERİ ADLANDIRMALARI İLE İLGİLİ

BAZI TESPİTLER*

Dr. Doğan KAYA*

Canlı cansız bütün nesnelere, kavramların adını tespit ve tahlil edip sonuçlandıran adbilim (onomastik), başta dilbilim olmak üzere, sosyoloji, halkbilim, hukuk gibi pek çok alanın ilgisi içerisindedir. Ülkemizde, bu konuda yapılan çalışmaların yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Adlandırmalar konusunda yapılacak her çalışmanın adbilim alanına büyük katkılar sağlayacağına da şüphemiz yoktur.

Sunduğumuz bu bildirinin konusu da bu düşünceden doğmuştur. Örnek çalışma alanı olarak Sivas merkezi seçilmiştir. Konumuz sadece adlarla sınırlı olduğu için iş yerleri adlarının yazıldığı yazılar, seçilen renkler, şekiller, logolar, tabelanın ham maddesi, boyutu, estetik yapısı ve asılış şekli gibi hususlar üzerinde durulmamıştır. İş yeri sahibi, tabelasıyla kendisini tanıtırken, aynı zamanda işinin çeşidini, sınıfını, özelliğini ve alıcıya mesajını bildirir. İşyerinin adının konulmasında ve tabela yazımında göze, kulağa ve duygulara hitap etmek esastır. Bunu yaparken bir çırpıda okunması, müşteriye tanıtımın kısa zamanda iletilmesi, onu oyalamama ve mümkün olduğu kadar belediyeye verilecek olan verginin az olması gibi sebepler dolayısıyla teferruata kaçmaz.

Bu çalışmada Sivas'taki 432 dükkân isminden hareket edilmiştir. Sivas'taki iş yeri adlandırmaları konusunda Şeref Boyraz'ın da bir çalışması vardır.¹ Ancak bu iki çalışmada konunun ele alınışı, işlenişi, değerlendirilmesi hususlarında farklılıklar vardır. Her iki çalışma birlikte ele alınırsa, bu alanda daha objektif tavır sergilenmiş olur.

Bildirinin hazırlanması için gerekli malzemelerin toplanması belirli aralıklarla üç yıl (2006, 2007, 2008) sürmüştür. Bunun için de iş yeri sahipleri ile bizzat görüşülmüş ve iş yerine konulan adların sebebi sorulmuştur. Alınan cevaplar bize göstermiştir ki Türk folklorunda iş yeri adlandırmaları oldukça çeşitlilik gösterir. Acaba halk, iş yerine isim verirken neyi esas almıştır, konulan adın sebebi nedir ve bu adı koymada nasıl bir amaç güdülmüştür? Derleme yapılırken işyeri sahiplerine bu sorular yöneltilmiş ve alınan cevaplar doğrultusunda farklı gruplar tespit edilmiştir.

Elimizdeki örneklerden hareketle Sivas'ta iş yeri adlandırmalarını şu şekilde gruplandırabiliriz:

1. İsmi, soy ismi veya lakaba bağlı adlandırmalar

* Uluslararası Ahilik Kültürü ve Kırşehir Sempozyumunda (Kırşehir, 15-17 Ekim 2008) bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Şeref Boyraz, "İletişim Açısından Sivas'ta İşletme Adları", *Millî Folklor*, S. 60, Kış 2003, s. 141-160.

- a. Adın iş yeri adı olarak konulması.
 - b. Soyadının iş yeri adı olarak konulması
 - c. Soyadı kısaltmasıyla ad verme
 - ç. İki ismin hecelerinin birleştirilmesiyle ad verme
 - d. Lakaba ve sülâle adına bağlı ad verme
2. Birtakım düşünceye bağlı olarak ad verme
 3. Zevklere bağlı olarak ad verme
 4. Farklı bir adla dikkati çekme düşüncesi
 5. İl, çevre, çevredeki kurum - kuruluşlardan dolayı ad verme
 6. Etik yaklaşımla ad verme
 7. Etnik yaklaşımla veya sülâleye bağlı ad verme
 8. İnanca bağlı ad verme
 9. TV dizisinden etkilenmeye bağlı ad verme
 10. Millî hislenişle ad verme
 11. Sıla düşüncesine bağlı ad verme
 12. Satılan ürünün markasına bağlı ad verme
 13. Yabancı kelimeyle entelektüel görünme düşüncesine bağlı ad verme
 14. Yabancı kelimelere tepki olarak isim koyma
 15. Kısaltmaya bağlı ad verme
 16. Niyet ve dileğe bağlı ad verme
 17. Yapılan işe uygunluk göstermeye bağlı ad verme
 18. Kardeş ortaklığına bağlı ad verme
 19. Ömrün dönemlerine göre ad verme

1. İsme, soy isme veya lakaba bağlı adlandırmalar

a. Adın iş yeri adı olarak konulması

Ticarethane sahibi ailesine olan bağlılığı, yakınlarına olan sevgisinin tezahürü ve ilgili kişinin adını yaşatmak için iş yerine ad olarak ailesinden birinin adını koyar. Bu adlandırmada baba, dede, kardeş, oğul, kız, kayınpeder, torun, yeğen ve işyeri sahibinin kendi adı tercih edilebilmektedir.

Babanın adı koyma: *Enver Kundura, Foto Nuri, Osmanoğulları Giyim.*

Dedenin adını koyma: *Ali Rıza Eczanesi, Kadiroğlu Yün Ticaret, Kâzımoğulları Et Market, Seyidoğlu Pastanesi.*

Kardeş adı koyma: *Gazi Kitap Kırtasiye.*

Kayınpederin adını koyma: *Erol Pastanesi* (Kayınpederini sevmesi ve dükkânı açarken onun maddi desteğini görmüştür.)

Kendi adını koyma: *Butik Faruk, Butik Hayrettin, Çetin Soğutma, Bülent Kundura, Emin Kitabevi, Enver Elektronik, Erdal Kasetçilik, Ertekin Kuyumcu, Fatih İnternet, Foto Kenan, Galeri Yusuf, Hakan Color, Kıraathane Fahrettin, Kuaför Gülhan, Kuaför Yunus, Mesut Reklam, Mustafa Tuhafiye, Orhan Mefruşat Çeyiz, Sevgi Çiçekevi, Şahin Eşarp, Taner Kuyumculuk, Uğur çiçek Galerisi, Volkan Kitabevi.* Bazı lerinde de

hem ad hem soyad birlikte ad olarak konulmuştur. *Hamdi Saygın Kuyumculuk, Zeki Yaraş Sarraf ve Kuyumculuk.*

Kız evladın adını koyma: *Buket Sarraf Kuyumcu, Büşra Baklava, Derya Saat, Eda Giyim, Eda Parfümeri ve Kozmetik, Erençül Kozmetik, Esra Pide Fırını, Feyza Kuyumcu, Funda Giyim, Meral Çeyiz, Gizem Bilgisayar, Hazal kuyumculuk, Özlem Bebe, Seçil Gelinlik, Seçil Şarküteri, Şeyda Sarraf ve Kuyumcu.*

Kız kardeşin adını koyma: *Burcu Şekerleme, Gonca Kitapevi, Gülen Manifatura, Seren Bayan Kuaförü* (Dükkân sahibinin kız kardeşinin adı Gülseren imiş. Ailede bu işe ilk başlayan da o olmuş. Levhaya gül çizdirip iki gül arasına da Seren ismini yazdırmış.) *Sevgi İletişim.*

Oğul adı koyma: *Akın Kuruyemiş, Alp Ofset Matbaa, Buğra Mühendislik, Butik Nesimi, Ceyhan Matbaa, Çağ Tekstil, Çağrı Bebe, Emre Kuruyemiş, Emre Unlu Gıda, Engin Kuyumculuk, Gökhan Çeyiz, Güven Kitabevi, Levent Ticaret, Murat Tekstil Shop, Serkan İnşaat, Servet Kömür, Servet Manifatura, Tevhid Kuruyemiş, Tolga Kasetçilik, Tuna Kuyumculuk, Ufuk Sarraf Kuyumcu, Uğur Terzi.*

Torun adı koyma: *Yaren Kuruyemiş.*

Yeğen adı koyma: *Butik Onur, Damla Eşarp, Erdemcan Rent A Car, Eren Tuhafiye, Gönül Saatçi, Murat Giyim, Onur Kuyumcu, Sema Bebe, Şeyda Gelinlik* aynı aileye ait işletmelerden; *Sevgi Market, Sevgi Çay Evi, Sevgi Züccaciye, Sevgi İnşaat.*

Dede/ baba mesleğine izafeten ad koyma: *Hocaoğlu Kuruyemiş, Hocaoğlu Saatçilik.*

b. Soyadının iş yeri adı olarak konulması

Bu tip adlandırılmalar, iş yeri adlandırılmaları içinde önemli yekûn tutmaktadır. Genellikle soyadı başa getirilmiş, bunu, ilgili meslek veya iş adı izlemektedir. Kardeşlerin ortaklığına bağlı işyerlerinde de *Çabuklar Elektronik, Çalıklar Manifatura* örneklerinde olduğu gibi çokluk eki olan (-lar / -ler) getirilmiştir. Soyadına bağlı olarak adlandırılmış onlarca iş yerinden bazıları şunlardır:

Akay Çiçekçilik, Akgül Otel, Akgül Şekerleme, Akın Pide Fırını, Akın Tekstil, Akpınar Hediyelik Eşya, Aktaş Züccaciye, Alim Ticaret (Manifatura), Altunbaş Kırtasiye, Aydın Eczanesi, Başyıldız Kuyumculuk, Bahtiyar Kuyumcu, Biçer Temizlik Market, Biçer Temizlik Market, Bozdağ Kebap, Caner Erkek Kuaförü, Çabuklar Elektronik, Çağlar Tuhafiye, Çalıklar Manifatura, Çelik Kuyumculuk, Çimen Kebap, Çimen pastanesi, Demirhan Yün Pazarı, Deneyici Sarraf ve Kuyumcu, Dinçer Kardeşler, Doğan Ticaret, Eker Emlak Ofisi, Erberk Ticaret, Erdem Kırtasiye, Esen Kitabevi, Eskicioğlu Pastanesi, Gencer İnşaat Yapı Malzemeleri, Gökçek Kuyumculuk, Görgün Çay Evi, Gülaçtı Eczanesi, Güler Sucukları, Gürler Parke, Işık Çiçekevi, Kapar Giyim, Karaca Kuyumculuk, Karadağ Market, Karadağ İnşaat, Karadayı Eczanesi, Karaman Kuyumculuk, Kardelen Kuruyemiş, Keskin Elektrik, Kılavuz Sarraf Kuyumcu, Kılıç

Öptik, Kızıltoprak Kuyumculuk, Kiriş Kuyumculuk, Korkmaz Kundura ve Çanta, Korkudan Makine, Mülayim Giyim, Oflazlar Ticaret, Ödül Kundura, Özdemir Gıda, Özduman Çay Ocağı, Özeren Züccaciye, Özkan Ticaret: (Unlu Mamüller), Özkanlar Ltd. Şti., Sağır Kuyumcusu, Sariönder Ticaret: (Sucuk ve Pastırma), Seçim Kırtasiye, Sübütaş Saatçilik, Şahin Eşarp, Tetiker Kuyumculuk, Toparlı Hırdavat, Topuz Kuruyemiş, Töre Baharat, Tural Temizlik Malzemeleri ve Ambalaj, Türkoğlu Kuyumculuk, Urhan Elektrik, Yağmur İletişim, Yaren Kuruyemiş, Yıldırım Gıda, Yıldız Sahaf, Zorlu Erkek Kuaförü.

c. Soyadı kısaltmasıyla ad verme

İki ayrı kelimenin kısaltılmalarının birleştirilmesi suretiyle konulmuştur.

Çirsan Saatçilik: Dükkân sahibi olan Abdullah Çirci, soyadının ilk hecesi ile "sanayi" kelimesinin ilk üç sesini birleştirmek suretiyle elde ettiği kelimeyi dükkânına ad olarak koymuştur. Kimi soyadları iki kelimedenden oluşmaktadır. İş yeri sahibi bu kelimelerden birisini alarak iş yerine ad olarak koymuştur. Gündoğdu soyadından *Doğu Şekerleme*, Ağapınar soyadından *Pınar Matbaa*, Aytaç soyadından *Taç Kuaför ve Güzellik Salonu* adları konulmuştur. Bazen de lerine ad konulurken soyada bir kelime ekleme yoluna gidilmiştir. Söz gelişi; "Kara" soyadına "Gül" eklenerek *Karağül Ticaret*, "Şan" soyadının başına "Öz" getirilerek *Özşan Elektrik* gibi adlar konulmuştur. Sivas'ta az da olsa iki ortağın soyadlarının birleştirilmesi ile dükkân adı konulduğuna rastlanılmaktadır. Ortaklardan "Gül" ve "Arı"nın soyadları ile iş yerine *Gülari Ticaret* adı verilmiştir. Şu adlarda da soyadı kısaltmaları karşımıza çıkmaktadır: *CC Cafe* (Ortakların adlarının ilk harfleri), *Or-Tel* ("Orhan" ile "Telefon" kelimelerinin ilk heceleri), *Sintaş Elektrik* (Sadeddin-İsmail-Nizamettin adlı kardeş ortakların adlarının ilk harfleri ile soyadları olan Göktaş'ın son hecesinin birleştirilmesi ile konulmuştur.), *SİMPAŞ Rent A Car* (Sivas İnşaat Malzemeleri Pazarlama Anonim Şirketi)

ç. İki ismin hecelerinin birleştirilmesiyle ad verme

İki kişi isminin baş ve son hecelerinin bir araya getirilerek iş yerine ad olarak konulmuştur.

Alpen Pvc Sistemleri: İş yeri sahibi olan Alper, adı ile "pencere" kelimesini birleştirerek iş yerine ad olarak koymuştur.

Bilay Ticaret: (Beyaz Eşya): İş yeri sahibi Bilal Aydın ile eşi Ayten'deki hecelerinin birleştirilmesi oluşan "Bilay" kelimesini iş yerine ad olarak koymuşlardır.

Do-Rem İç Çamaşırları: İş yeri sahibi olan Sercan Bulut, iki çocuğundan Doğan ile Kerem'in adlarındaki heceleri birleştirerek bu adı koymuştur.

Güncem Takı ve Butik: İş yeri sahibi olan Davut Özyolar, Günce ve Ecem adındaki iki çocuğunun baş ve son hecelerini birleştirerek bu adı koymuştur.

Serkay Zeytin Pazarlama: İş yeri sahibi olan İrfan Mecit, çocukları Serdar ve Kaya'nın adlarındaki (Ser) ve (Kay) seslerini birleştirerek iş yerine ad olacak kelimeyi elde etmiştir.

Şener Giyim: İş yeri sahipleri olan iki ortak soyadları olan Şener ile Erdoğan adlarındaki heceleri birleştirmişlerdir. Ortaklar, aynı zamanda Türkçe olan Şener kelimesini koymakla, Türkçenin korunması ve dilimize sahip çıkılması düşüncesi ile hareket etmişlerdir.

d. Lakaba ve sülâle adına bağlı ad verme

Az olmakla beraber Sivas'ta lakapların da lerine ad olarak verildiği tespit edilmiştir.

Güzel Lüks Hırdavat: İş yeri sahibi olan Ahmet Bütün, bu ismi babasına "Güzel Emmi" denilmesi sebebiyle dükkânına, bu ismi vermiştir.

Güven Manifatura: Erol Semerci, iş yerine, lakapları olan "Güven" kelimesini vermiştir.

Şekerçiler Unlu Mamülleri: İş yeri sahibi olan Süleyman Demir, iş yerine lakapları olan "Şekerciler" kelimesine vermiştir.

2. Birtakım düşünceye bağlı olarak ad verme

İnsanlar hayatları boyunca hep umut, arzu, niyet ve hayalle iç içe olmuşlardır. Her hangi bir işe başlamalarında yahut iş yeri açma hususunda bu kavramlar daha belirgin olarak ortaya çıkar Sivas'ta iş yeri adlandırmalarında birtakım düşünceye bağlı olarak konulmuş leri ve söz konusu adın konuluş sebepleri çeşitli cepheleriyle kendisini göstermektedir. Bunların bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

*Hiç batmayan şimal / kutup yıldızı gibi, iş yerinin de hiç kapanmaması düşüncesi: *Şimal Tekel Bayi*

*Önemli ve kaliteli malların satıldığı yer olma düşüncesi ve üstün görünme kaygısı: *Berçeste Giyim, Define Takı ve Hediyelik Eşya Dünyası, İpekiş Mağazası, Kent Reklam, Lider Kırtasiye, Star Dekorasyon, Star Süper Market.*

*Geleceğin aydınlık olması düşüncesi: *Işık Fotoğrafçılık.*

*İş yeri sahibinin müşteri kendine yakın bulma düşüncesi: *Biz Butik, Bizim Kasap.*

*İş yerinin bin bir güçlkle açıldığını ima etme: *Emek Gıda.*

*İş yerinin bütün şehre hizmet vermesi arzusu ve düşüncesi: *Vilâyet Kitapevi.*

*İş yerinin sahibine uğur getirmesi düşüncesi: *Uğur Gümüş ve Kuyumculuk*.

*Satılan malların Tahtakale'den alınması ve oradaki gibi ucuz olduğunu bildirme düşüncesi: *Tahtakale Pazarı*.

*Türkiye'nin kıyı kesimlerinden Sivas'a gelen insanlara hitap etme duygu ve düşüncesi: *Marina Tatlı ve Pasta Salonu*.

*Ucuz mal satıldığını belirtme düşüncesi: *Ayakkabı Pazarı*.

*Yaz sıcağında yorulan, sıcaktan bunalan insanları serinletme düşüncesi: *Mola Dondurma*.

*Yeniliğin öncüsü ve bu alanda bir ışık olma düşüncesi: *Öncü Süper Market, Işık Dijital*.

Yöreyle ait bitkiyi ön plana çıkarma düşüncesi: *Madımak Ofset ve Tipo Matbaacılık, Otel Madımak*

*Aynı işi yapan iş yerinden farklı görünme düşüncesi: *Öz-Kültür Kırtasiye, Büyük Dersane*.

*Toplumun geniş kesimlerine hitap etme düşüncesi: *Okullar Kitabevi*.

*İşyerinin odak noktası olarak seçmesini arzu etme: *Odak Kırtasiye*.

Önceki iş yerinin / işin adını yaşatma düşüncesiyle ad verme: *Esen Ofset Matbaacılık* (Esen Turizm adından ilham alınarak), *Gonca Mağazası* (Önceden Gonca Kolonyaları sattığından dolayı), *Herford Pide Fırını* (Almanya'da çalıştığı iş yerinin adı olması dolayısıyla), *Öğretmenler Spor Giyim, Şerbetçi Hediyelik, Toka GSM Market*.

3. Zevklere bağlı olarak ad verme

Sivas'ta iş yeri adlandırmalarında kimi zaman sevilen meyve, renk ve çiçekler ön plana çıkmıştır.

*Sevilen renk: *Yeşil Cafe*.

*Kelimelerin insanlarda uyandırdığı ve çağrıştırdığı duygular: *Ebru Gümüş, Çalikuşu Oto Yıkama*.

*Sevilen gül veya çiçek adları: *Gülden Çanta, Kardelen Pide Fırını*.

*Sevilen meyve adı: *Çilek Sarrafiye*.

Sevilen Değerli Taş adı: *Zümrüt Nakış*.

4. Farklı bir adla dikkati çekme düşüncesi

İş yeri adlandırmalarında aynı adla başka bir iş yerinin olmaması hatta hiç kullanılmayan kelimeyi uygun bulmaya özen gösterirler. Kelimeleri seçerken onların dikkat çekici olması da göz ardı edilmez. *Buz Teknik, Etki Giyim, Gözde*

Döşeme, Gözde Optik, İdeal Dershane, Karizma Kuaför, Lider Dershane gibi iş yeri adları da böyle bir arzunun sonucu konulmuştur.

İnternet işletmecisi olan iş yeri sahibinin, müşterilerin ilgisini cezp etmek için (*Jet Net*); insanların duygu ve düşüncelerine tercüman olma (*Final Kitap Kırtasiye*) gibi yaklaşımlarda da aynı tavır görülür.

5. İl, çevre, çevredeki kurum - kuruluşlardan dolayı ad verme

Adlandırmalarda iş yerinin açılacağı mekân, semt, bölge de rol oynamaktadır. Bu tarzda isimlendirilmiş pek çok iş yerinden bazılarının isimleri şunlardır:

*4 Eylül 1919'da Sivas'ta Kongrenin yapıldığı binanın yakınında olma: *Kongre Kitabevi, Kongre Kitap ve Kırtasiye*.

*İş yerinin bulunduğu mekânın Meydan denilen yerde olması: *Meydan Fırıncılık, Meydan Eczanesi, Meydan Market*.

*İş yerinin Dört Yol denilen yerde olması: *Eczane Dört Yol*.

*İş yerinin köşe başında olması: *Köşe Döner*.

*İş yerinin caddede üzerinde olması: *Cadde Döner, Bulvar Eczanesi* (Atatürk Bulvarında olması dolayısıyla),

*İş yerinin Oğuzlar Parkı'na yakın olması: *Oğuzlar Pide Fırını*.

*Sivas veya ilçeleri ile ilgili ad verme: *Altınyayla Kundura, Altınyayla Kuyumculuk, Elbeyli Giyim, Öz Yıldızeli Sarraf Kuyumcu, Sivas Altın ve Gümüş, Sivas Dershanesi, Sivas İletişim, Sivas Sahaf, Sivas Tur*.

*İş yerinin şehir merkezinde olması: *Merkez Lokantası, Merkez Optik, Merkez Şekerleme ve Kuruyemiş, Merkez Tekel Bayi*

*İş yerinin Taşhan denilen yerde olması: *Taşhan Döner Salonu, Taşhan Döviz Altın A.Ş., Taşhan Eczanesi*.

*İş yerinin yıllar öncesi taşıdığı yer adını yaşatma düşüncesi: *Mavi Köşe Ucuzluk (Salıpaazarı)*

6. Etik yaklaşımla ad verme

Sivas'ta insanların güvenini kazanmayı, meslek ahlakı umdelerine sahip, dürüst tavır, kaliteli mal ve iyi hizmeti ön plana çıkaran yaklaşımlarla iş yeri adlarının konulduğuna da rastlanılmaktadır. *Ak Manav, Güven Kırtasiye, Güven Kuru Temizleme, Has Kâğıt Ticaret, Mis Kebap, Elektrik, Örnek Kitabevi, Özkök Ticaret* gibi lerinin adları bu duygu ve düşüncelerle konulmuştur. Ayrıca; *Alın Teri Mobilya, İtimat Market, Mert Ticaret, Titiz Kuru Temizleme, Akit Kitabevi* gibi adların konulmasında da etik tavır görülür.

7. Etnik yaklaşımla veya sülâleye bağlı ad verme

Az da olsa etnik yaklaşımlarla ad konulmuş işyerleri karşımıza çıkmaktadır. Sözcüğü; “*Kafkas Çeyiz*” adlı iş yerinin sahibi Çerkez kökenlidir ve dedeleri Kafkasya’dan göç edip Sivas’ın Zara ilçesinin Osmaniye köyüne yerleşmiştir. “*Uzunyayla Kırathanesi*”nin adı da yine çok sayıda Çerkez köyünün bulunduğu Uzunyayla mevkiinden hareketle konulmuştur.

Bir başka iş yeri olan “*Hanedan Giyim*” adının konulması sebebi ise, iş yeri sahibinin soylarının *Koca Hüsamzade Hayrettin Tulumcu*, onun oğlu IV. Murad’ın şeyhülislamı Şeyhülislam Abdurrahman Tulumcu ve onun da oğlu Kethüda İsmail Tulumcu’ya dayanmasıdır. “*Nogay Antik Gümüş*” adlandırmasında da aynı tavır sergilenmiştir.

8. İnanca bağlı ad verme

Sivas’taki işyerleri içinde bazılarının adlarının dinî inancı yansıttığı görülmektedir. Bu isimler Arabistan’da yaşamış dini hüviyetteki kişiler ve o yöredeki yer isimleri ile ilgilidir. Sözcüğü; “*Enes Tuhafiye*” sahbeden Enes Bin Malik’in şahınsa hürmet olarak, “*Ensar Nakış*” ve “*Ensar Konfeksiyon*” adları ismi Peygamberimize hicreti sırasında kucak açan ve “*Ensar*” olarak isimlendirilen” zümreye duyulan saygı; “*Ravza Giyim*” adı ise Peygamberimizin Medine’deki türbesinin yanı başında bulunan kutsal mekâna saygı dolayısıyla konulmuştur. “*Aleyna Büfe*” adı konulurken de dükkânın hayırlı ve bol kazançlı olması için Kuran’da geçen ve “üzerine” anlamına gelen “*aleyna*” sözü alınmıştır. “*Ahsen Kömür*”, “*Müzdelife Etli Pide*”, “*İslâm Kitabevi*” adları da yine inancın tezahürü olarak konulmuştur. “*Cadde-i Kübra Mekke Medine Pazarı*”, “*Hilâl Matbaa*”, “*Merve Otomotiv*”, “*Nur Kuyumculuk*”, “*Selâm Tesettür*”, “*Tuğra Kuyumculuk*” gibi adlandırmalarda da inancın ön plana çıktığı görülmektedir.

9. TV Dizisinden etkilenmeye bağlı ad verme

Sivas’taki rastladığımız bazılarının adları bize, kitle iletişim araçlarının ad koymalarda rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi; gösterilen dizilerin ve çizgi filmlerin halkın üzerinde doğrudan etkili olmasıyla ilgilidir. TRT’de yayımlanan “*Çiçek Taksi*” dizisinden dolayı bir taksi durağının adı “*Çiçek Taksi*”; uzun yıllar küçüklerin olduğu kadar büyüklerin de gönlünü fetheden “*Şirinler*” adlı çizgi filminden dolayı bir iş yerinin adı da “*Şirin Baba Tatlı ve Pasta Salonu*” dur.

10. Millî hislenişle ad verme

Kimi insanlar millî meseleler karşısında fazla duyarlıdır. Millî olay veya millî konu karşısında düşünce ve davranışlarında daha farklı durum sergilerler. Millî temayül bir bakıma hayatlarıyla özdeşleşmiştir. Yaptıkları işlerde de bu

hassasiyetleri ön plana çıkar. İş yeri adlandırmalarında da bazı insanlar yine böyle bir yaklaşım içindedirler. Sözcüğü 1974'te Kıbrıs çıkarması sonrası açılan dükkâna "*Girne El Sanatları*"; büyük Türk devletlerinde Selçuklulara olan hayranlıktan dolayı "*Selçuk Ticaret*"; Osmanlıya olan hayranlıktan dolayı da "*Sultan Otel*" yahut "*Barış Ticaret*", "*Selçuk Fen Dershanesi*" adlarının konulması hep millî hislenişlere dayanmaktadır.

11. Sıla / memleket düşüncesine bağlı ad verme

Geçimini Sivas'ta sağlayan ancak Sivaslı olmayanların bir kısmı lerine geldikleri ilin adını veya o ilin özelliğini yansıtan bir sözü koymuşlardır. Sözcüğü; "*Rizeliler Ekmek Fırını*" adı, Rize'ye olan sevginin nişanesi olarak konulmuştur. Meşhur Kastamonu pidesini Sivas'ta yapıp satan iş yerinin adı da "*37 Pide Börek ve Döner Salonu*"dur. "*Somuncu Baba Unlu Mamulleri*" adlı iş yerinin sahibi ise, aslen Darendeli olup orada yatmakta Somuncu Baba'ya duyduğu saygı dolayısıyla bu adı koymuştur.

12. Satılan ürünün markasına bağlı ad verme

Sivas'ta bazı iş yerlerine satılan ürün markalarının da ad olarak konulduğu gözlemlenmiştir. Ülke çapında üne kavuşmuş, halkın beyninde yer etmiş markanın iş yerine ad olarak verilmesi ile hem kaliteli mal sunmak hem de müşteri çekmek amaçlanmıştır. Çanta sanayinde önemli bir marka olan "*Platin*" sözü kullanılarak bir iş yerinin adı "*Platin Çanta*" şeklinde konulmuştur. Sivas'ta bu tip isimlendirmelere başka örnekler de verilebilir. *Abbate, Algida Shop, Dilem Parfümeri, Hatemoğlu, Kelebek Mobilya, Koza Davetiye, Köy Tür Tavuk Lokantası, Leke Konfeksiyon, Mavi Jeans, Panço Spor Giyim, Tepe Mobilya* gibi iş yeri adları bunlardan bazılarıdır.

13. Yabancı kelimeyle entelektüel görünme düşüncesine bağlı ad verme

Ülkemizin genelinde olduğu gibi yabancı kelimeye olan yoğun ilgi Sivas'ta kendisini göstermiştir. İş yeri sahibi bu şekilde ad koymasıyla daha farklı görünme, modern bir duruş sergileme ve bilhassa gençlerin dikkatini çekmeyi amaçlamıştır. İş yeri isimlendirmeleri, Türkçe olan bir kelimenin, bir ismin / soy ismin önüne veya sonuna İngilizce olan herhangi bir sözü getirmek şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İşte bunlardan birkaç tanesi: *Altınsoy Ford Plaza, Ata Kozmetik Parfümeri, Aydınlar Rent A Car, Bahtıyar Lucky Kanepi, Balaban Medical, Beta Bilgisayar, Bross Mantı Gözleme Center, Butik Center, Butik Cıncık, Butik Classman, Butik Faruk, Butik Gökhan, Butik Deyzi, Butik Hayrettin, Cafe Bay Kara, Delta Bilgisayar, Expert Kırtasiye, Formen Kuaför, Galeri Yusuf, Hakan Baklava Patisserie Cafe, Kadioğlu Telsim Shop, Kâtipoğlu Shop-ping, Kuaför Fethiye, Kuaför Gülhan, Kuaför Yunus, Otantica Bijuteri, Özsoft Bilgisayar, Paya Fast Fout, Salon Med*

Cezir, Sena CD Shop, Sunrice Cafe İnternet, Stüdyo Ersin, Stüdyo Net, Stüdyo Nil, Trendy Bujiteri İçgiyim, Yılmaz Şarküteri, Yüzer Möble.

İş yeri adları içinde tamamen yabancı kelime olanları da vardır: *Abbate, Aktivo Hiper Market, Alaska Technology Shop, Algida Shop, Baybi Land, Butik Deyzi, Collezione, Dekoline, Diamond Bilardo, Estetica Coiffeur, Iceberg Net House, Mega Soft, Metro, Naturland, Ofisline, Oscar, Panço Kids Clup, Penguen Baby Market, Simena Patisserie, Tiffany Tomoto, Toyota Plaza, Word Wella.*

14. Yabancı kelimelere tepki olarak isim koyma

Kimi iş yeri sahipleri, İngilizce kelimelerin iş yerine ad olarak konulmasına karşı çıkararak, kendi inanç ve kültürüyle ilgili kelimeleri tercih etmiştir. Hatta *“Nerde gâvur ismi var onları koyuyorlar, hiç orda bereket olur mu?”* diye tepki göstermiş, Türkçe olup olmadığına bakmaksızın dinî bir kelimeyi iş yerine ad olarak koymuştur. Sözcüğü *“Aleyna Büfe”* ismi bu düşünceyle konulmuştur. *“Bengü Kitap kırtasiye”, “Ebru Gümüş”* ve *“Tuğ Elektrik ve Elektronik Malzemeleri”* adlarının konulmasında da millî duruş sergilenmiştir. Diğer taraftan iki ortak adlarını birleştirerek elde ettikleri Türkçe kelimeyi iş yerine ad olarak korken Türkçeye hizmeti amaçlamışlardır. *“Şener Giyim”* ortakların soyadları olan Şenbaş ve Erdoğan kelimelerindeki hecelerin birleştirilmesiyle konulmuştur. İşyerine *“Kürşat Pazarlama”* adının verilmesinde de aynı tavır görülür.

15. Kısaltmaya bağlı ad verme

Elimizde bulunan bir örnek, insanların kimi zaman kelime gruplarının ilk harflerinin bir araya getirerek elde edilen kelimeyi iş yerine ad olarak verdiklerini göstermektedir. *“Meta Elektrik”* adındaki *“META”* kelimesi *“Maksimum Elektrik Tesisat ve Aydınlatma”* kelimelerinin kısaltılmış ifadesidir. *“BeGeSan Kitabevi”* konulurken de *“Bebek gereçleri sanayisi”* kelime grubunun kısaltılması yoluna gidilmiştir. Diğer kısaltma adlarından bazıları da şunlardır: As-Tel Mühendislik (*“Aspen Limited”* ile *“Telefon”* kelimelerinin ilk heceleri).

16. Niyet ve dileğe bağlı ad verme

Hayırlı ve bol kazanç bütün iş yeri sahiplerinin muradıdır. İş yeri açarken ve her gün işe başlarken *“besmele”* çekilir ve hayırlı kazançlar temenni edilir. İş yerinin açılmasında da yine bu şekilde hareket edildiği olur ve iş yerine dilek ve niyeti ortaya koyan isim verilir. *Dilek Saatçi, İkbal Elektrik, Kısmet Elektrik, Nasip İletişim ve Umut Ticaret* adları bu niyetle konulmuştur.,

Diğer taraftan *“Ecem Bilgisayar Medikal”* ile *“Pelin Kuaför”* adlarının konuluş sebepleri de iki ayrı i sahibinin doğacak kızlarına Ecem ve Pelin adlarını düşünmesi, ancak kızları olmayınca bu adı iş yerlerine uygun görmelerine dayanmaktadır.

Zafer Cam: Dükkân açmayı murat eden iş yeri sahibinin muradına kavuşması üzerine bu ismi koymuştur.

17. Yapılan işe uygunluk göstermeye bağlı ad verme

Muhtelif iş yeri sahipleri, ticaretini yaptığı işe uygun olacak nitelikte ad seçmiştir. Çok sayıda olan bu tip adlandırmalardan bazıları şunlardır:

Alser Halıcılık, Ayak Market, Bahar Çiçekçilik, Besler Kebap, Bilgi Kitap Kırtasiye, Birtat Gıda, Classman Spor Giyim, Çiçek Boya Ticaret, Dede-Nine Moda, Demet Çiçekçilik, Derman Eczanesi, Deva Eczanesi, Eoser Mobilya, Filiz Çiçek Galerisi, Fistan Çeyiz, Gözde Optik, Has kundura, Hayat Eczanesi, Kar Temizlik Market, Keskin Makas Erkek Kuaförü, Kültür Kitabevi, Lezzet Dünyası, Mis Kebap, Motif İç Giyim, Net Optik, Olimpiyat Spor Mağazası, Pak Yapı İnşaat, Sağlık Eczanesi, Sofra Yöresel Ev Yemekleri, Sofra Kebap Salonu, Son Şans Gişesi, Süsler Manifatura, Şirin Çiçekevi, Şölen Bebe, Tek Rota Fen Dersanesi, Telören Kuyumcu, Zümrüt Sarraf Kuyumcu gibi adlar bu tarz isim vermelerden bazılarıdır.

18. Ortaklığa bağlı ad verme

Kardeş adlarında olduğu gibi iki veya daha fazla ortağın isimlerini birleştirmeleri yahut isimlerinde kısaltma yoluna gittikleri de görülür.

Can Kardeşler Manavı, Gardaşlar Kasetçilik ve Parfümeri, İkizler Kuaför, İkizler Müzik Center, Kardeşler Giyim, Üçel Kimya Medikal (Üç mühendis ortaklığı) Üçler Kuyumcusu (Üç kardeş ortaklığı) gibi adlarda bu şekilde bir yaklaşım sergilenmiştir.

19. Ömrün dönemlerine göre ad verme

Az da olsa insan ömrünün bazı safhalarıyla ilgili adlandırmalar vardır. Bu, “*Genç Paşalar Spor Giyim*”, “*Genç Sarraf ve Kuyumcu*” örneklerinde olduğu gibi genellikle “genç” kelimesiyle ilgilidir.

Önceki iş yerinin / işin adını yaşatma düşüncesiyle ad verme:

Kimi iş yeri sahipleri yeni açtığı iş yerine daha önce çalıştığı iş yerinin adını vererek o adı yaşatmayı uygun bulmuştur.

Esen Ofset Matbaacılık (Esen Turizm adından ilham alınarak), *Gonca Mağazası, Herford Pide Fırını* (Almanya’da çalıştığı iş yerinin adı olması dolayısıyla), *Öğretmenler Spor Giyim, Şerbetçi Hediyelik* gibi iş yeri adları hep bu düşünceyle konulmuştur.

İş yeri adlandırmalarına bağlı olarak birkaç yönden araştırma yapılabilir. Bu çalışmada konuya halkbilim açısından yaklaşmıştır.

İncelemeye tabi tutulmuş 432 isimden çıkan tablo isim, soy isim, kısaltmalar ve muhtelif düşüncelerle konulmuş adların daha fazla olduğu yönündedir. Bütün il bazında yapılacak olan bir çalışma ile folklorik açıdan sosyal psikolojik sonuçlar da elde edilebilecektir. Çalışmamız sırasında görülmüştür ki inanç, düşünce, dünya görüşü, olay, durum gibi faktörler adlandırmalarda önemli rol oynamıştır. Ad konulurken, dükkânın reklamı yapılması, müşterinin ilgisini ve dikkatini çekme, bir düşünce ve inancı hatta hatıraları yaşatma gibi hususlar göz ardı edilmemiştir. Bir insan için ad ne kadar önemliyse, iş yeri için de o kadar önemlidir. Bir başka deyişle iş yeri adı; kimliktir, ruhtur, beğendirme ve tanıtım, hülasa bir duruştur, tavır sergilemedir.